

รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครู
ผ่านกระบวนการ **Lesson Study** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

**A Supervision Model to Enhance Active Learning-based instructional
for teacher through Lesson Study in the school under the Nongkhai
Primary Education Service Area Office 2**

อรอมา บวรศักดิ์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

Ornuma Bowonsak

Nongkhai Primary Education Service Area Office 2

E-mail: ornumaaoey@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการ
จำเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครู 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการ
เรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครูผ่านกระบวนการ **Lesson Study** 3) ศึกษาผลการนำรูปแบบการนิเทศ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ไปใช้ แบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษา
ความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 291 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบ
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน และดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI Modified) ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยนำ
ผลที่ได้จากระยะที่ 1 การทบทวนวรรณกรรม และการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน ยกย่องโดย
ผู้วิจัยนำรูปแบบและคู่มือผ่านกระบวนการสัมมาอึงผู้เชี่ยวชาญ (Connoiseuship) จำนวน 13 คน
เพื่อวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์
ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ระยะที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้และศึกษาผลการใช้ กลุ่มเป้าหมาย
คือ ครูที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ จำนวน 30 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู เรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2) การประเมินการเรียนรู้ 3) สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย 4) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และ 6) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2. รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study ชื่อ 3P-ED Model ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ นิเทศมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม (Preparation : P) การวางแผน (Planning : P) การปฏิบัติการนิเทศ (Practice : P) การประเมินผล (Evaluation : E) และ การเผยแพร่ (Diffusion : D) และปัจจัยสู่ความสำเร็จ โดยมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3. ผลการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สูงขึ้น สามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และสามารถจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านกระบวนการ Lesson Study จำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning : P) การสอนและการสังเกต (Do & See) การสะท้อนผล (Reflect : R) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนา (Share & Development) ได้ดี โดยมีการทำงานร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูคู่สัญญาและผู้ทรงคุณวุฒิหรือศึกษานิเทศก์ ส่วนใหญ่มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย สามารถประยุกต์ใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย และใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้ และครูมีความพึงพอใจในรูปแบบการนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ; การนิเทศ; การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning; กระบวนการ Lesson Study; ความต้องการจำเป็น

Abstracts

The research aimed 1) to study the current state and desired state and assess the needs of the teacher's Active Learning-based instructional. 2) to develop a supervision model to enhance the teacher's Active Learning-based instructional through Lesson Study. 3) to study the results of applying the model. The research method was divided into 4 phases as follows: Phase 1 : Study the needs from a sample of 291 teachers, the instrument was 5 scale rating questionnaire, Data were analyzed by mean and standard deviation and using Modified Priority Needs Index (PNI Modified). Phase 2: Develop a supervision model by the result of Phase 1, Literature Review and the result study of 3 schools Best Practice. Drafting by the researcher take the model and manual through connoisseurship of 13 experts for critique and suggestion. Evaluate about the content validity appropriateness, possibility and usefully of the model by 11 experts. Phase 3: Using and study the result of using the model, the target group was 30 volunteer teachers participating in the research.

The research results found that

1. The needs of the teacher's Active Learning-based instructional are as follows 1) Various techniques for the instructional 2) Learning assessment 3) Modern media and technology 4) Student-centered instructional 5) Curriculum and instructional design 6) environment of learning

2. A supervision model to enhance the teacher's Active Learning-based instructional through Lesson Study named 3P-ED model consisting of principle, objective and supervision process. There are 5 components namely P: Preparation, P: Planning, P: Practice, E: Evaluation and D: Diffusion. Assessment results overall, it is consistency, appropriateness, possibility and usefully at excellent level.

3. The result of using the model, most of the teachers have more knowledge and understand in Active Learning-based instructional, can do the lesson plan and teaching through Lesson Study in 4 steps : Planning, Do & See, Reflect and good in Share & Development by cooperative working with school administrators, academic teachers, experts and educational supervisor. The most of contracting party teachers have various techniques for the instructional, use modern media and technology, use the appropriate innovation of learning, authentic assessment and the overall satisfaction assessment of the supervision model results were at the highest level.

Keywords: model ; supervision ; Active Learning-based instructional ; Lesson Study ; Need Assessment

บทนำ

แนวขับเคลื่อนภาคการศึกษาของประเทศไทยตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 - 2580 ซึ่งกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการศึกษา คือ 1) การพัฒนาสถานศึกษา ให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนการสอน 2) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทรัพยากรบุคคลในทุกมิติทุกช่วงวัย ให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณภาพ มีความรู้มีทักษะเจตคติ สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ สร้างนวัตกรรม ตลอดจนมีทักษะจำเป็นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และการขับเคลื่อนประเทศตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 3) การผลิต และการพัฒนาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเหมาะสมกับบริบทสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 25) ดังนั้น ถือได้ว่าการพัฒนาวิชาชีพครู (Professional development) มีความสำคัญ ทั้งนี้ เพราะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นจะบรรลุผลหรือไม่ คุณภาพครูถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากครูมีความคลาดเคลื่อนทางมโนทัศน์ ขาดความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ ไม่สามารถวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ไม่สามารถออกแบบและประเมินการเรียนรู้ได้ ก็จะทำให้การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาการศึกษาเกิดความล้มเหลว (ประสาธน์ เนื่องเฉลิม, 2558 : 3) ซึ่งเมื่อความเจริญก้าวหน้าและเทคโนโลยีเข้ามา แนวคิดการสอนเปลี่ยนไป ผู้เรียนเริ่มมีบทบาทมากขึ้น การถ่ายทอดความรู้จะเน้นที่กระบวนการเรียนการสอน (Instruction) เปลี่ยนจากผู้สอนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้เป็นการคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (ทิศนา ขัมมณี, 2561 : 10)

การนิเทศการศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อนิเทศ ติดตาม สนับสนุน ส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและดำเนินการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ โดยมุ่งที่ความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรและผู้บริหารในโรงเรียน โดยจะต้องยึดหลักการนิเทศมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนมุ่งเน้นการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนโดยตรง เป็นการนิเทศแบบรายบุคคลและรายกลุ่มที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของครูผู้สอนและของสถานศึกษา มีการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ มีการสังเกตการสอนและบันทึกข้อมูลที่เป็นปรนัย มีการประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูและผู้นิเทศอย่างต่อเนื่อง มีการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผู้ทำหน้าที่ผู้นิเทศต้องอยู่ในฐานะผู้เชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการสอน การวิจัยในชั้นเรียน การสื่อสารและสื่อความหมาย นวัตกรรมและเทคโนโลยีการวัดและประเมินผล และประเมินผลสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ของครูได้ (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2550 : 15)

การจัดการเรียนรู้แบบ **Active learning** คือ กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือกระทำและได้ใช้กระบวนการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่เขาได้กระทำลงไป (Bonwell, 1991 : 18) ดังนั้น ผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการอ่าน, การเขียน, การโต้ตอบ, และการวิเคราะห์ปัญหา อีกทั้งให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ดังนั้น จึงจัดได้ว่าการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองอย่างแท้จริง ซึ่งเนาวนิตย์ สงคราม (2553 : 10) โดยการนำเอาวิธีการสอน เทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับครู โดยจากการศึกษา พบว่าแนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนแบบ **Active Learning** ของครู คือ การเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพในการพัฒนาครูให้ทำงานร่วมกัน ด้วยกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (อรไท แสงลุน, 2564 : 21)

การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (**Lesson Study: LS**) เป็นแนวคิดการพัฒนาวิชาชีพครูที่ว่าด้วยการพัฒนาตนเองของครูในบริบทการทำงานจริงในชั้นเรียน ผ่านการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง (**Collaborative Learning**) ซึ่งดำเนินงานโดยร่วมกันเลือกบทเรียนที่ต้องการสอนมาศึกษาวิจัยตามขั้นตอนของกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (**Lesson Study Approach**) จนได้บทเรียนคุณภาพ สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้จริง รวมทั้งครูเกิดการเรียนรู้ขึ้นด้วย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2551 อ้างถึงใน ชาริณี ตริวรัญญู, 2558 ; 15) และช่วยพัฒนาความสามารถในการสอนของครูได้ ซึ่งครูจะมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายระยะยาวเพื่อพัฒนานักเรียน และร่วมกันสื่อสาร ทำให้ครูมีทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความคิดของนักเรียนและเป็นที่สะสมข้อมูล ทำให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้ได้เครื่องมือที่จะสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกันและได้แผนการจัดการเรียนการสอน

เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น อาจดำเนินการได้หลายครั้งหากต้องการหรือจำเป็น และสามารถช่วยพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูได้ในทุกด้าน (ชาธิณี ตรีวิทย์, 2550 : 50)

จากผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมามีพบว่า ครูผู้สอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการจัดการเรียนรู้แบบบรรยายแบบสาคิต ซึ่งเป็นวิธีการสอนแบบเดิม และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ไม่ได้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ยังคงให้ครูเป็นผู้ให้ความรู้มากกว่า โดยจากผลของการนิเทศด้านครูผู้สอนโดยรวม มีระดับคุณภาพ อยู่ระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครูผู้สอนจัดเตรียมเอกสารประกอบการเรียนอย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน รองลงมา คือ ครูผู้สอนมีรายงานผลการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและต่ำสุด ครูผู้สอนมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการ **Active Learning** ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์สังเคราะห์ รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2, 2563 : 12) ที่พบว่า จุดที่ควรพัฒนามากที่สุดของโรงเรียนด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ รองลงมา คือ การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ และการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2558) ยังระบุว่า ในรอบปีหนึ่ง ๆ ครูได้รับการพัฒนาค่อนข้างมาก แต่ไม่มีความชัดเจนว่าได้มีการติดตาม และของครูที่สะท้อนจากการยกระดับผลการเรียนของนักเรียนและไม่มีความสัมพันธ์กับเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด โดยคุรุสภา (OECD/UNESCO, 2016 : 15)

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นทำให้เห็นว่า ผู้วิจัยซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการนิเทศการสอนของครูในโรงเรียน ได้ตระหนักถึงการใช้การนิเทศที่ช่วยให้ครูผู้สอนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน จึงเกิดแนวคิดที่จะพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครูผ่านกระบวนการ **Lesson Study** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่เหมาะสม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนิเทศการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถปรับเปลี่ยนวิธีสอนที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนได้จริงและมีประสิทธิภาพ ผ่านแนวคิดการพัฒนารูปแบบร่วมกันที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียน การสอนให้เกิดขึ้น โดยการร่วมมือร่วมพลังของครูและบุคลากรในโรงเรียน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
3. เพื่อศึกษาผลการนำรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ไปใช้และการศึกษาผลการใช้รูปแบบ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R & D) แบ่งเป็น 3 ระยะ ตามลำดับดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study (R1) แบ่งเป็น

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบตัวบ่งชี้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามและสำรวจความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอน จำนวน 291 คน

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) และวิเคราะห์จัดลำดับ

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 (D1) แบ่งเป็น

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาการนิเทศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูในโรงเรียนที่ปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 5 ยกร่างรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study และจัดทำร่างคู่มือการใช้รูปแบบ

ขั้นตอนที่ 6 การประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและประเมินร่างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน พร้อมทั้งประเมินรูปแบบเพื่อสรุปความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน

ระยะที่ 3 การนำรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ตามแนว Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 (R2 และ D2) ไปใช้และการศึกษาผลการรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 7 การนำรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study ไปใช้ โดยนำไปใช้กับครูที่สมัครใจเข้าร่วม จำนวน 30 คนใน 10 โรงเรียน

ขั้นตอนที่ 8 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study โดยกลุ่มเป้าหมายเป็นครูที่ใช้รูปแบบกลุ่มเดิม จำนวน 30 คน โดยศึกษาความพึงพอใจในการใช้รูปแบบ และประชุมสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครู (After Action Review : AAR)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ จากเอกสารงานวิจัย ทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

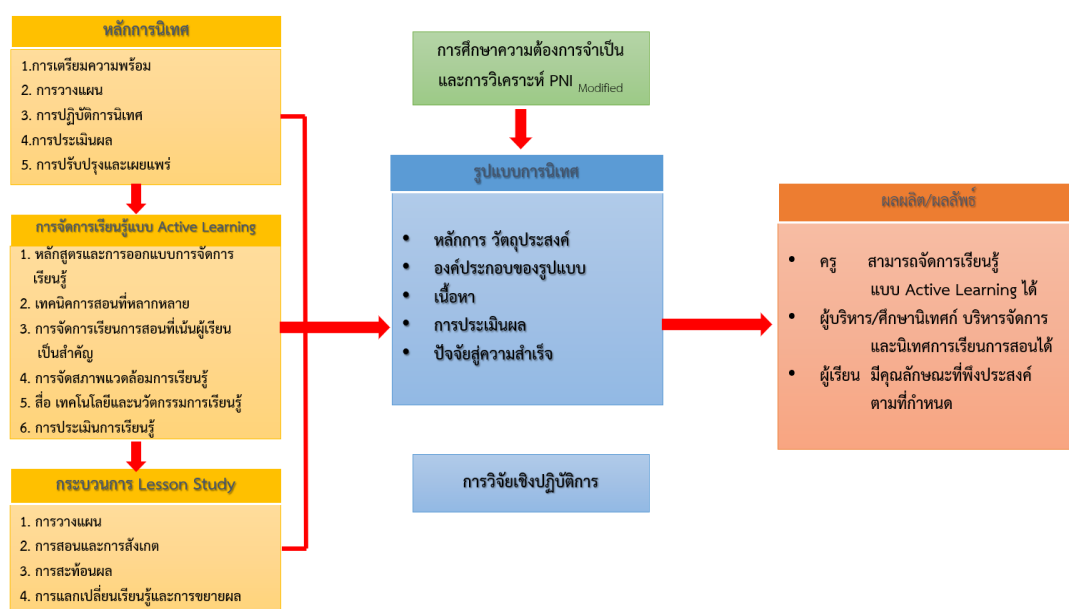
ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการนิเทศการศึกษาของนักการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้ สัจ อูทรานันท์(2530 : 16), ชารี มณีศรี (2538 : 30), วัชร เล่าเรียน ดี (2550 : 15), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2548 : 98) และรูปแบบการนิเทศภายในของนักการศึกษาต่างประเทศ Glatthorn (1984 : 35), Harris (1985 : 12), Glickman (1985 ; 10) ซึ่งผู้วิจัยสรุป สังเคราะห์ ได้แนวความคิดกระบวนการนิเทศ จำนวน 5 ขั้นตอน คือ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การวางแผน 3) การปฏิบัติการณ์นิเทศ 4) การประเมินผล และ5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการขยายผล เป็นไปตามลำดับขั้นตอน

2. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ดังนี้ งานวิจัยของสุรพล ธรรมร่มดีและคณะ (2553 : 58), วิจารย์ พานิช (2554 : 62), ศักดิ์ชัย ภูเจริญ (2557 : 75), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562 : 23), ผู้วิจัยสรุป สังเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning จำนวน 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 5) สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย 6) การประเมินการเรียนรู้

3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของกระบวนการ Lesson Study

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ดังนี้ วิสุทธิ วิจิตรพัชรารณ (2547 : 87), ศิริชัย กาญจนวาสี (2548 : 53), ศักดา สถาพรวัฒนา (2549 : 27), ทิศนา แคมมณี และคณะ (2548 : 53), Brown and Moberg (1980 : 17), Husen and Pause (1994 : 54) ซึ่งผู้วิจัยสรุป สังเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning จำนวน 4 ขั้น ดังนี้ 1) การวางแผน 2) การสอนและสังเกต 3) การสะท้อนผล 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และขยายผลตามกรอบแนวคิด ดังภาพ

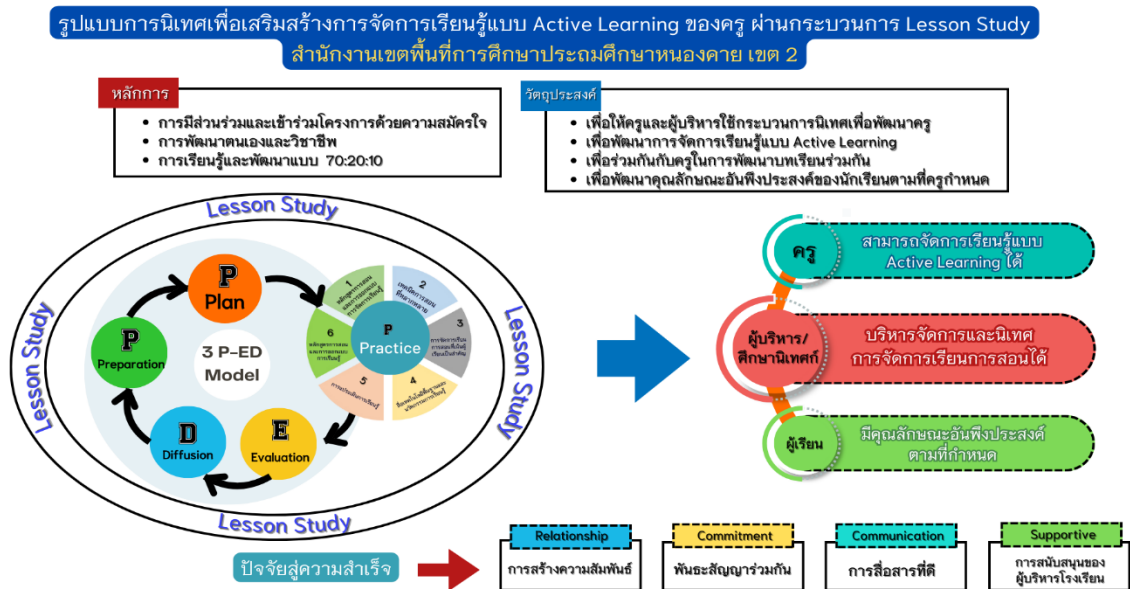

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครูผ่านกระบวนการ **Lesson Study (R1)** เป็นดังนี้ สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบ **Active learning** โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมา คือ หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และน้อยที่สุด คือ เทคนิคการสอนที่หลากหลาย สภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมอยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมา คือ การประเมินการเรียนรู้ และน้อยที่สุดคือ หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ดัชนีความต้องการจำเป็น เรียงตามลำดับจากค่า **PNI Modified** ได้แก่ 1) ด้านเทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2) การประเมินการเรียนรู้ 3) สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย 4) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2. รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครูผ่านกระบวนการ **Lesson Study** สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ชื่อ **3P-ED Model** ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการนิเทศมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม (**Preparation : P**) การวางแผน (**Planning : P**) การปฏิบัติการนิเทศ (**Practice : P**) การประเมินผล (**Evaluation : E**) และการเผยแพร่ (**Diffusion : D**) โดยมีวิธีการเนื้อหาวิธีการปฏิบัติการประเมินผล พฤติกรรมชี้วัด และปัจจัยสู่ความสำเร็จ และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 13 คน ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และการใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมาก ดังรูป

ภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศ “3P-ED Model”

ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีผลการประเมินด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

3. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 (R2 และ D2) และการศึกษาผลการใช้ พบว่า

3.1 ครูความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านกระบวนการ Lesson Study มากขึ้น

3.2 ครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้โดยมีองค์ประกอบด้าน 1) เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2) การประเมินการเรียนรู้ 3) สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยกระบวนการนิเทศ ครั้งที่ 2 มีพัฒนาการมากกว่า กระบวนการนิเทศ ครั้งที่ 1

3.3 ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ผ่านกระบวนการ **Lesson Study** จำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (**Planning : P**) การสอนและการสังเกต (**Do & See**) การสะท้อนผล (**Reflect : R**) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนา (**Share & Development**) ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูคู่สัญญา และผู้ทรงคุณวุฒิหรือศึกษานิเทศก์ได้ ส่วนใหญ่มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย สามารถประยุกต์ใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ประเมินการเรียนรู้ ตามสภาพจริงได้ โดยกระบวนการนิเทศ ครั้งที่ 2 มีพัฒนาการมากกว่า กระบวนการนิเทศ ครั้งที่ 1

3.4 ผู้บริหาร สามารถใช้รูปแบบการนิเทศ เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครู ผ่านกระบวนการ **Lesson Study** โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศทุกขั้นตอน

3.5 นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด

3.6 ครูมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครูผ่านกระบวนการ **Lesson Study** โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครู ผ่านกระบวนการ **Lesson Study (R1)** พบว่า

1.1 องค์ประกอบของการนิเทศ มี 5 องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** มี 6 องค์ประกอบหลัก 25 พฤติกรรมบ่งชี้ และเมื่อนำไปเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เพื่อตรวจสอบ ให้ข้อเสนอแนะ และประเมินความสอดคล้อง พบว่า องค์ประกอบหลักคงเดิม ปรับเปลี่ยนข้อความขององค์ประกอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการสังเคราะห์องค์ประกอบและกรอบแนวคิด ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ อย่างละเอียดลออ และลุ่มลึก ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จึงทำให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิให้ความคิดเห็นและประเมินความสอดคล้องอยู่ในระดับเกือบสมบูรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562 : 271) ที่พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา 4 องค์ประกอบหลัก และ 12 ตัวชี้วัด สอดคล้องกับวศินี รุ่งเรือง (2562 : 210) พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้น มี 6 องค์ประกอบ คือ ความเป็นมา หลักการวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ สอดคล้องกับฐาปนา จ้อยเจริญ (2563 : 218) พบว่า รูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเชิงรุกของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์แบ่งออกเป็น 2 องค์ประกอบ และ Weigel, & Bonica, (2014) ได้ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้แนวคิดของ **Blomm's Taxonomy** ทั้ง 3 องค์ประกอบ

ส่วนการศึกษาองค์ประกอบของการพัฒนาบทเรียนร่วมกัน (Lesson Study) พบว่า มีความสอดคล้องและยืนยัน โดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 7 ท่าน ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด หลักการ และงานวิจัยอย่างหลากหลาย กลุ่มเล็ก ทั้งในและต่างประเทศ โดยยึดแนวคิดหลักของบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นต้นตำหรับ ผู้เป็นเจ้าของหลักแนวคิดจริง ๆ จวบจนกระทั่งในยุคปัจจุบัน ทำให้องค์ประกอบครบและครอบคลุมกรอบความคิด สอดคล้องกับแนวคิด หลักการ และงานวิจัยของท่านเหล่านี้ คือ C Lewis (2000), M Yoshida and Fernandez (2002 : 12), ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2547 : 96) และชาโรลี ตรีวรัญญ (2550 : 212)

1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู พบว่า

1.2.1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบ Active leaning โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมา คือ หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และน้อยที่สุด คือเทคนิคการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชนก บุญประกอบ (2560 : 23) ที่พบว่า ปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กในปัจจุบัน ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าโรงเรียนไม่ได้รับการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพสังคมและความต้องการของผู้เรียน ครูและบุคลากรไม่ได้นำหลักสูตรมาใช้ปฏิบัติได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม และไม่สามารถแก้ปัญหาได้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาขาดการมีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น และครูไม่จัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนการสอนแบบฝึกปฏิบัติไม่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประเมินค่า

1.2.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบ Active leaning โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า การจัดสภาพแวดล้อม อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมา คือ การประเมินการเรียนรู้และน้อยที่สุดคือหลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความต้องการพื้นฐานที่ทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามแรงจูงใจ (Motivation) และพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความต้องการจากน้อยไปหามาก เมื่อความต้องการใดเกิดขึ้นแล้วไม่ได้รับการบำบัดความต้องการเหล่านั้นเพียงพอ ความต้องการนั้นยังคงอยู่เสมอดัง Maslow, Abraham M. (อ้างถึงในณัฐวรรณ สุนทรวริทธิโชติ, 2556 : 33) ในลำดับที่ 5 ของความต้องการคือ ความต้องการประสบผลสำเร็จและสภาพการปฏิบัติงานของครูจะต้องให้ความสนใจในการโน้มน้าวให้ครูผู้สอนให้ปฏิบัติการสอนโดยไม่ละทิ้งอาชีพ ทั้งอัตราเงินเดือนและสิทธิประโยชน์ และการพัฒนาครูด้านอุปกรณ์การสอน (Teaching materials) การสอนในโรงเรียนนั้นจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์การสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบเรียนจะต้องปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอโดยครูมีส่วนร่วมทั้งในขั้นวางแผนและดำเนินการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อนำเสนอความรู้ใหม่ ๆ

การสอนทักษะและการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Delors & others, 1996 : 32) สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชนก บุญประกอบ (2560 : 112) ที่พบว่า แนวทางที่ครูต้องการแก้ปัญหาคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ครูส่วนใหญ่มีจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและควรได้รับการชี้แนะสะท้อนคิดให้คำปรึกษาและการเป็นพี่เลี้ยงการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากศึกษานิเทศก์หรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อที่ครูจะได้นำไปปรับปรุงพัฒนาตนเองและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการวิเคราะห์ได้ตรงตามความต้องการของนักเรียน ได้รับการสังเกตการเรียนการสอนจาก ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ควรมีคณะกรรมการการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อที่จะได้มีการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลต่อนักเรียน

1.2.3 ดัชนีความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ **Active leaning** เรียงตามลำดับจากค่า **PNI Modified** จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านเทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2) การประเมินการเรียนรู้ 3) สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย 4) การจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 6) สภาพแวดล้อม การเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อจำกัดของการบริหารจัดการสถานศึกษาปัจจุบันที่มีจุดอ่อน อย่างน้อย 3 ประการ คือ 1) ภาระงานที่แตกต่างกันระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่โดยในโรงเรียนขนาดเล็กครูมีภาระงานอื่นจำนวนมาก ซึ่งส่งผลกระทบต่อชั่วโมงสอนและคุณภาพการสอน 2) การฝึกอบรมครูไม่ยึดโยงกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และการฝึกอบรมก็ไม่สร้างนัยสำคัญต่อการสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3) รูปแบบการพัฒนาครูที่เป็นการแลกเปลี่ยนการสอนในรูปแบบชุมชนวิชาชีพนั้นยังปรากฏน้อยและภาระงานอื่น ๆ ของโรงเรียนที่ครูต้องปฏิบัติไม่มีโครงสร้างเวลาพอที่ครูจะมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ประวิต เอรารวรรณ์, 2562 : 47) และตามผลการวิเคราะห์ปัจจัยและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับระบบการใช้ครูและการพัฒนาวิชาชีพที่ส่งผลต่อที่คุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษาของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (2558 : 23) ที่สรุปไว้ว่า การขาดอิสระในการปรับใช้หลักสูตร ครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานถูกจำกัดทั้งทางตรงและทางอ้อมในเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการลดทอนความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หลากหลายและมีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น ครูจึงมุ่งเน้นการสอนแบบบรรยายเนื้อหาให้ครบตามหลักสูตร ขณะที่ทางอ้อม คือ ครูต้องเข้ารับการฝึกอบรมตามประเด็นเฉพาะหน้าหรือตามนโยบายที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งล้วนแต่ทำให้ครูขาดโอกาสสร้างสรรค์และปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนตามสภาพผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญชนก บุญประกอบ (2560 : 187) ที่พบว่า ครูต้องได้เรียนรู้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ **Active Learning** ที่นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจนเกิดความร่วมมือในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ครูจะต้องจัดกิจกรรมโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญครูได้วิเคราะห์ผู้เรียนและจัดทำสร้างหาสื่อการเรียนการสอนจัดสภาพบรรยากาศชั้นเรียนได้เหมาะสมกับการเรียนรู้ ศึกษานิเทศก์จะต้องสร้างความตระหนักให้ครูนำแบบทดสอบมาใช้ทดสอบก่อนกับผู้เรียนเพื่อประเมินความรู้

พื้นฐานของผู้เรียน วางแผนการสอนซ่อมเสริมดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียนที่ไม่ผ่านตามมาตรฐานการเรียนรู้และควรมีการนำรูปแบบเทคนิคในการจัดการเรียนการสอนที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการอบรมประชุมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และหลากหลายวิธีการ เพื่อช่วยให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนและสามารถแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างสอดคล้องกัน จนสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ วชิรา เครือคำอ้าย (2561 : 96) พบว่า ประเด็นความต้องการจำเป็นที่นำมาสู่การพัฒนากระบวนการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง มี 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) สภาพการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน พบว่า มีการใช้เทคนิค การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ โดยมีการจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถ (เก่ง ปานกลาง และอ่อน) 2) การสืบเสาะหาความรู้ การใช้กิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครู เป็นผู้ชี้แนะ การใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและกระตุ้นความสนใจจากผู้เรียน 3) การใช้สื่อ ICT เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเป็นรูปธรรมมากขึ้น 4) การสอนแบบเพื่อนสอนเพื่อน การเน้นย้ำ ซ้ำ ทวน โดยใช้แบบฝึกหัด การสอนแบบเน้นมนทัศน์ และการให้ผู้เรียนทำใบงานที่มีเชื่อมโยงกับบทเรียน เป็นต้น

2. ผลการพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 (D1)

รูปแบบการการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ประกอบด้วย 1) ชื่อรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) หลักการแนวคิดของรูปแบบ 4) กระบวนการนิเทศ และ 5) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ ซึ่งมีรายละเอียดของการดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการนิเทศที่ชื่อว่า “3P-ED Model” ประกอบด้วย 1) การเตรียมความพร้อม (Preparation : P) 2) การวางแผน (Planning : P) 3) การปฏิบัติการณ์ (Practice : P) 4) การประเมินผล (Evaluation : E) และ 5) การเผยแพร่ (Diffusion : D) โดยมีหลักการดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ 1) การเตรียมการก่อนการพัฒนา 2) การพัฒนา 3) การประเมินผลหลังการพัฒนา

รูปแบบนี้มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก เมื่อถูกประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการกร่างรูปแบบดังกล่าวจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู การศึกษาโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี ด้านการนิเทศกระบวนการ Lesson Study และการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อใช้เป็นข้อมูลสู่การกร่างรูปแบบ และนำเข้าประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อให้ข้อเสนอแนะและตรวจสอบการกร่างรูปแบบดังกล่าว จึงทำให้รูปแบบรูปแบบการการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย

เขต 2 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ร่างกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จ และเป้าประสงค์ที่ดี ควรทำดังนี้ 1) กำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ผลลัพธ์นี้จะเป็นตัวบ่งบอกวิธีการที่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จ 2) ตัวชี้วัดควรมีความชัดเจน ประยุกต์สู่การปฏิบัติได้จริง 3) ตัวชี้วัดต้องสามารถประเมินได้ เพื่อที่จะสามารถทราบได้ถึงประสิทธิภาพของสิ่งที่ต้องการนั้น ๆ 4) การกำหนดตัวชี้วัดต้องมีความเป็นรูปธรรม สามารถวัดตามสภาพจริงได้ 5) ตัวชี้วัดของแต่ละกลุ่มหรือแต่ละบุคคลไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน อาจจะเสริมกัน แต่ต้องกำหนดให้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในรูปแบบที่สร้างขึ้นนี้ มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน รูปแบบจึงมีความสอดคล้อง มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก อาภรณ์ ภูวิทย์พันธุ์ (2562 : 29) และสอดคล้องกับ อนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562 : 273) ที่พบว่า การพัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษาสรุปผลการวิเคราะห์ ดังนี้ หลักการของรูปแบบการนิเทศ วัตถุประสงค์ของรูปแบบการนิเทศ รูปแบบการนิเทศ และปัจจัยความสำเร็จของรูปแบบ วศินี รุ่งเรือง (2562 : 198) พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ ความเป็นมา หลักการวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี 6 องค์ประกอบ คือ ความเป็นมา หลักการวัตถุประสงค์ การจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลและปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ โดยการจัดกิจกรรมดำเนินการเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างการยอมรับร่วมกัน ระยะที่ 2 การสร้างความรู้สู่การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และระยะที่ 3 ปฏิบัติการพัฒนาบทเรียนร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเพื่อศิลปะการสอน มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหาและตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ขั้นที่ 2 การออกแบบและพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ขั้นที่ 3 การสอนและสังเกตการสอนร่วมกัน ขั้นที่ 4 การสะท้อนผลและปรับปรุงร่วมกัน และขั้นที่ 5 การขยายผลการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งรูปแบบมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับอาทิตยา วรนิธย์ (2562 : 213) เห็นว่า รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 (R2 และ D2) และการศึกษาผลการใช้รูปแบบ พบว่า

3.1 ครูความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านกระบวนการ Lesson Study มากขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความสนใจเข้าร่วมพัฒนา ได้มีส่วนร่วม ได้รับโอกาสและได้ใช้โอกาสกระทำในลักษณะการทำงานร่วมกัน มีความต้องการร่วมกันทั้งทางด้านการดำเนินการในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การร่วมกันรับผลประโยชน์และการติดตามประเมินผลเพื่อให้เกิดการพัฒนาและเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ (อาภาภรณ์ พุทธปวนและคณะ, 2557) และสอดคล้องกับวัชรยา เล่าเรียนดี (2556) ได้สรุปไว้ว่า การพัฒนาวิชาชีพมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครู ทุกระดับความรู้ประสบการณ์หรือความเชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษและผู้ที่ทำ

หน้าที่นี้เทศ เพราะการพัฒนาในวิชาชีพของบุคลากรต่าง ๆ ดังกล่าวนี้อาจส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของวศินี รุ่งเรือง (2562 : 252) พบว่า ครู มีพัฒนาการความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะการสอน หลังการพัฒนาสูงขึ้นจากก่อนการพัฒนา มีศิลปะการสอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการสังเคราะห์ศิลปะการสอนของครู พบว่า ครูมีศิลปะในการเสริมแรงทางบวกการสร้างปฏิสัมพันธ์ การสื่อสารกับผู้เรียน การเรียนรู้แบบร่วมมือ การสืบเสาะ การสร้างความสนใจผ่านการทดลอง การใช้เกมในการเรียนรู้การจัดกลุ่ม การใช้เทคนิค Snowball การใช้เทคนิค Brian Gym การใช้สื่อใกล้ตัว และการใช้สื่อที่ทันสมัยในการจัดการเรียนรู้ 4) ผู้เกี่ยวข้องต่อการใช้รูปแบบ มีความเห็นว่า รูปแบบช่วยพัฒนาศิลปะการสอนของครูที่สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นและครู เกิดความรู้สึกที่ดีต่อการทำงานร่วมกัน และอนงค์นาถ เคนโพธิ์ (2562 : 271) ที่พบว่า 1) ผลการเรียนรู้โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Training) พบว่า ผู้เข้าร่วมพัฒนามีความมุ่งมั่นตั้งใจในการเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการสามารถวางแผนการดำเนินงาน กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ชัดเจนผู้ร่วมพัฒนามีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น ซึ่งมีคะแนนหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา 2) การเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (Learning by Practice) มีผลการประเมินความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนก่อนได้รับการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปรับปรุง และเมื่อครูผู้สอนได้รับการนิเทศการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะภาษาไทยด้านการอ่านแล้ว พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี นอกจากนั้นยัง พบว่า ครูมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ดีขึ้นเรื่อย ๆ

3.2 ครูมีความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้โดยมีองค์ประกอบด้าน 1) เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2) การประเมินการเรียนรู้ 3) สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยกระบวนการนิเทศ ครั้งที่ 2 มีพัฒนาการมากกว่า กระบวนการนิเทศ ครั้งที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูนั้นต้องมุ่งที่ตัวครูเป็นสำคัญ ครูดีย่อมช่วยให้สังคมดีขึ้นในทุก ๆ ด้าน ครูจึงต้องมีความสามารถสูง สามารถจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาในอนาคต (อำรุง จันทวานิช, 2541) และตามแนวคิดการพัฒนาครูมีความจำเป็นมากในศตวรรษที่ 21 โดย Delors & other (1996) ได้ให้แนวคิดการพัฒนาครู ไว้ว่า ในอนาคตครูต้องมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกเพื่อการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลิกภาพของเยาวชน และการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน ต้องเปิดโอกาสให้ครูประจำการได้รับการอบรมความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะการอบรมที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารและการนิเทศต้องทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรา เครือคำอ้าย (2561 : 125) พบว่า ผู้รับการนิเทศสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับดีมาก และสามารถบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ ได้ชัดเจน โดยประเด็นที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือการร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศได้

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และฐานา จ้อยเจริญ (2563 : 217) พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการนิเทศด้วยรูปแบบการนิเทศฯ นี้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเชิงรุกในวิชาวิทยาศาสตร์สูงขึ้น ทั้งด้านการออกแบบเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยนักศึกษาทุกคนมีการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการจัดการเรียนรู้ร่วมกันเชิงรุกในระดับสูง ภายในการนิเทศครั้งที่ 3

3.3 ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านกระบวนการ Lesson Study จำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning : P) การสอนและการสังเกต (Do & See) การสะท้อนผล (Reflect : R) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนา (Share & Development) ร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน ครูวิชาการ ครูคู่สัญญา และผู้ทรงคุณวุฒิหรือศึกษานิเทศก์ได้ ส่วนใหญ่มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย สามารถประยุกต์ใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม และสามารถประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้ โดยกระบวนการนิเทศ ครั้งที่ 2 มีพัฒนาการมากกว่า กระบวนการนิเทศ ครั้งที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันทำให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ ความเชื่อ ในเนื้อหาสาระวิชา ศาสตร์การสอน การเรียนรู้ของผู้เรียนและเป้าหมายที่จะพัฒนาผู้เรียนในระยะยาว นอกจากนี้ยังสร้างให้ครูเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพเป็นการสร้างแรงจูงใจ สร้างความสามารถทางกาย และทางใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนร่วมกันเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนนั้น มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Lewis, Perry & Hurd, 2009) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา บุญมาก (2561 : 158) พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ครูควรจัดเตรียม เอกสาร สื่อ อุปกรณ์และควรใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ ด้านเทคนิค ครูต้องมี การบรรยายเพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ ก่อนและมีการลงมือปฏิบัติการจัดครูควรทำแผนและปฏิทิน การดำเนินงานครูจะร่วมกับผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

3.4 ผู้บริหาร สามารถใช้รูปแบบการนิเทศ เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศทุกขั้นตอน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและผลักดันให้ครูมีการดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดสรรเวลาในการปฏิบัติงานตามกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันให้แก่ครู (ชาธิณี ตรีวิทย์, 2556 : 87) และสุเมธ งามกนก (2556 : 195) ได้เสนอแนวทางในกระบวนการพัฒนาบทเรียนร่วมกันที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการ ได้แก่ 1) การกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติในการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้อย่างแท้จริง พาคณะศึกษาดูงาน หรือเชิญวิทยากร มาบรรยายให้ความรู้ และสาธิตการจัดการเรียนการสอนแบบพัฒนาบทเรียนร่วมกัน 2) ควรจัดสรรงบประมาณให้ครูเพิ่มมากขึ้นในการผลิตสื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริง 3) ควรใช้การนิเทศแบบสอนงานและปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในการทำงานแบบเกรงใจกันเป็นการสะท้อนผลการจัดการเรียนการสอนอย่างตรงไปตรงมาเพื่อนำไปสู่การยกระดับคุณภาพ

การศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ วงษาปัน (2561 : 224) ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา บริหารงานทำแบบมีส่วนร่วม เป็นผู้ฟังที่ดี สุขุมเยือกเย็นมีเหตุมีผล มีความเป็นกลาง สื่อสารกับครูและ ให้ข้อเสนอแนะในเชิงบวก ช่วยเหลือและสนับสนุนครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของ นักเรียน ครูปรับกระบวนการคิด เปลี่ยนวิธีการสอน ให้ ความสำคัญกับนักเรียน เอาใจใส่และวิเคราะห์ นักเรียนเป็นรายบุคคล ยอมรับข้อบกพร่องของตนเองในการ จัดการเรียนรู้จากเพื่อนร่วมคิด (Buddy) หัวหน้าวิชาการ และผู้บริหารสถานศึกษาอย่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย และ มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน เพื่อนำไปใช้

3.1.5 นักเรียน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ลักษณะสำคัญ และคุณค่าของการเรียนรู้เชิงรุก มีไว้ว่า ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม มากกว่าเป็นผู้รับ ฟังความรู้ จากครูเพียงคนเดียว ได้รับการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาได้รับการบ่มเพาะพัฒนาคุณธรรม เจตคติ และคุณค่า ที่มีอยู่ในตัวผู้เรียน รวมทั้งบ่มเพาะด้านสุนทรียภาพมีส่วนร่วม นับเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Child-Centered) ได้เรียนรู้แบบรวมพลัง คือ ทุกคนคิดทุกคนทำงานเดี่ยว และทุกคนร่วมทำงานกลุ่มและเปิดโอกาสให้ ผู้เรียนที่มีความสามารถและความถนัดน้อยและร่วมกันทำกิจกรรม ทำงานอย่างมีชีวิตชีวา อย่างตื่นตัว และ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ ค่านิยม, อารมณ์, ความรู้สึก (พิมพ์พันธ์ เดชะคุป, 2561) และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Baffour-Awuah (2011 : 8) พบว่า การสอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมและได้คิดในระดับสูง สามารถปรับปรุงคุณภาพของบทเรียนและช่วยให้นักเรียนรักษาและเข้าใจข้อมูล รวมถึงผลิตผลในการเรียน

ครูมีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการนิเทศ เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Risso (2016 : 15) ที่พบว่า การเข้าใจพื้นที่ในการนิเทศ การจักษภาพปัจจุบันและความแตกต่าง ของโรงเรียน การเป็นที่ปรึกษาที่มีความสามารถ ไวใจได้ มีวิธีการนิเทศที่หลากหลายความสัมพันธ์ของครูและ ศิษยานิเทศก์ การมีส่วนร่วมของครู ผลของการนิเทศบอกความแตกต่างของการพัฒนาการนิเทศ การเข้าถึง ความแตกต่างของโรงเรียน การนิเทศอย่างสม่ำเสมอ ไม่ได้มาจากความสัมพันธ์ส่วนตัว และการดูแล ความเป็นอยู่ของครูเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนาการนิเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครู 3 ลำดับแรก คือ เทคนิคการสอนที่หลากหลาย การประเมินการเรียนรู้ และสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย ควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบเหล่านี้ในการพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครู ควรส่งเสริม สนับสนุน ชี้นำและช่วยเหลือให้ครูมีการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สูงขึ้น โดยการเน้นและให้ความสำคัญรวมทั้งให้เวลากับการปรับพฤติกรรมเหล่านี้ ดังนี้

1.1.1 ด้านเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการสอน (Teaching model/instruction model) เช่น รูปแบบวงจรการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน กระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน (5 step) รูปแบบการเรียนรู้ CIPPA เป็นต้น การใช้แนวการสอนได้อย่างหลากหลาย เช่น การใช้โครงงานเป็นฐาน การใช้ปัญหาเป็นฐาน การใช้วิจัยเป็นฐาน การใช้กิจกรรมเป็นฐาน และความเข้าใจแนวทาง (approach) การจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่กลยุทธ์ในการจัดการเรียนการสอน

1.1.2 ด้านการประเมินการเรียนรู้ ได้แก่ การประเมินครบทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ (knowledge : K) ทักษะ (Skill : S) และเจตคติ (Attitude : A) การจัดทำเกณฑ์ การประเมินที่เป็นมาตรฐานกลางไว้ให้ผู้เรียนใช้ประเมินตนเอง และการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้มากที่สุดโดยใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาครูที่ทันต่อความท้าทาย โดยการสร้างแรงบันดาลใจ เรียนรู้จากความสำเร็จของบุคคลอื่น มองหาโอกาสเพื่อการเรียนรู้อยู่เสมอ

1.1.3 ด้านสื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย ได้แก่ ครูสามารถประเมินประสิทธิภาพ ประเมินประสิทธิผลของสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้ สามารถเข้าถึง (access) สื่อและประเมินข้อดี ข้อเสียของเรื่องที่เข้าถึงได้ และสามารถใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตที่หลากหลายตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงเทคนิคขั้นสูง

1.2 การนำรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ **Active Learning** ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study ไปใช้ ควรศึกษาคู่มือให้ละเอียด ปรับตัวชีวิตความสำเร็จให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา โดยควรกำหนดเป้าประสงค์ให้ชัดเจนก่อน แล้วกำหนดตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับเป้าประสงค์ที่วางไว้ ประยุกต์สู่วิธีการปฏิบัติได้จริง และประเมินได้ทุกไตรมาส หรือ ทุก 6 เดือน 12 เดือน เป็นต้น

1.3 รูปแบบที่ออกแบบไว้ อาจมีการปรับระยะเวลาได้ตามความเหมาะสมของบริบทและเงื่อนไขเรื่องเวลา จากรูปแบบที่ทดลองใช้ มี 3 ระยะ คือ 1) การเตรียมการก่อนการพัฒนา 3) การพัฒนา 4) การประเมินผลหลังการพัฒนา ซึ่งหากจากนับจำนวนชั่วโมงรวมทั้งการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองและการศึกษาดูด้วยตนเองรวมเป็น 330 ชั่วโมง อย่างไรก็ตามสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและบริหารเวลาได้ การนำเอาไปใช้ไม่ควรน้อยกว่า 30 ชั่วโมง แล้วฝึกปฏิบัติได้ด้วยตนเองเพิ่มเติม

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า รูปแบบการนิเทศสามารถเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study ได้ โดยครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีการจัดการความรู้รายบุคคล จึงควรนำเอารูปแบบการนิเทศนี้ไปใช้ เพื่อให้ครูผู้สอนเกิดการพัฒนาดตนเอง พัฒนาในวิชาชีพ โดยครูมีการปรับเปลี่ยนวิธีสอน พัฒนาสถานศึกษา พัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

3.1 ควรนำรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูไปใช้ส่งเสริมพัฒนาความสามารถด้านอื่นๆ ที่จำเป็นในการจัดการเรียนรู้ และควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่มีประสิทธิภาพต่อไป ตลอดจนต้องมีความสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัดหลากหลายมากขึ้น

3.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study ที่ควรนำมาศึกษาต่อไป เช่น การนิเทศภายใน เทคนิคการนิเทศต่าง ๆ เช่น การโค้ช การเป็นพี่เลี้ยงและการสะท้อนผลการนิเทศ เป็นต้น

3.3 ควรออกแบบระเบียบวิธีวิจัยแบบวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาบุคลากรที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา หรือ ครู แล้วเสริมปัจจัยสอดแทรก (intervention) เพื่อให้ผลการพัฒนาความสามารถ (Competency) เหล่านั้นให้ประสบผลสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- ชาลี มณีศรี. (2538). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร.
- ชาลินี ตรีวรัญญ. (2550). *การพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูประถมศึกษาตามแนวคิด การศึกษาผ่านบทเรียน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุ ศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาลินี ตรีวรัญญ. (2558). ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). ใน บังอรเสรีรัตน์ ชาลินี ตรีวรัญญ และเรวดี ชัยเชาวรัตน์ (บ.ก.), 9 *วิธีสร้างครูสู่ศิษย์เอกสารประมวล แนวคิดและแนวทางพัฒนาวิชาชีพครู* (13-27). กรุงเทพมหานคร: โครงการพัฒนาระบบกลไกและ แนวทางการหนุนเสริมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาผู้เรียน สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่ง การเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน (สสค.).
- ฐาปนา จ้อยเจริญ. (2563). *ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพร่วมกับการพัฒนาบทเรียนร่วมกันเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน เชิงรุกของนักศึกษาครุวิทยาาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาาสตร์ศึกษา ศูนย์วิทยาาสตร์ศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิ โรฒ.
- ณัฐารรณ สุนทรวิโรดิ โขติ และกาญจนา สุขานุรณ. (2556). *การศึกษาสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อมในเขตตำบล สามบั้งติ: ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประชาชนในตำบล สามบั้งติ*. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- ทิตนา แชนนี และคณะ. (2548). *แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แชนนี. (2557). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ ครั้งที่ 18). กรุงเทพมหานคร: ด่านสุทธาการพิมพ์.
- ทิตนา แชนนี. (2561). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ ครั้งที่ 22). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญมณ บุญประกอบ. (2560). *ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กด้วย เทคนิคการนิเทศแบบชี้แนะสะท้อนคิด*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เนาวนิตย สงคราม. (2553). *หลักการออกแบบและการประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน Power Point สำหรับครู*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ประวิต เอราวรรณ์. (2562). การสังเคราะห์ระบบและแนวทางการปฏิรูปการพัฒนาวิชาชีพครู : จากแนวคิดการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสู่การปฏิบัติ. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*. 11 (2). 160-178.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2558). *การเรียนรู้วิทยาศาสตร์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์. แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ (2561). *ทักษะ 7C ของครู 4.0 PLC&Logbook*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2550). *การนิเทศการสอน (Supervision of Instruction)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วัชรรา เล่าเรียนดี. (2556). *ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ: ทฤษฎีกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ*. นครปฐม โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วชิรา เครือคำอ้าย. (2561). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่. โครงการวิจัยนี้ได้รับทุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่งบประมาณแผ่นดิน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 โดยการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)*
- วราภรณ์ วงษาปัน (2561). *ผลการพัฒนาครูในการพัฒนาบทเรียนร่วมกันของโรงเรียนบ้านแม่จ้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.*
- วศินี รุ่งเรือง. (2562). *ศึกษารูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพที่ส่งเสริมศิลปะการสอนของครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิตสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- วาสนา บุญมาก. (2561). *ศึกษาการพัฒนาครูแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุขฎิบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.*
- วิจารณ์ พานิช. (2554). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: ตาตาพาล์บลีเคชั่น จำกัด.

- วิสุทธิ์ วิจิตรพัชรภรณ์. (2547). *การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. สาขาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ สถาพรวงษา (2549). *การจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษาร่วมสมัย*. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สังต์ อุทรนันท์. (2530). *การนิเทศการศึกษา: หลักการ ทฤษฎีและการปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: มิตรสยาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. (2563). *รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report : SAR) ปีการศึกษา 2563*. หนองคาย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. *รายงานการนิเทศ ติดตาม การเตรียมความพร้อมในการเปิดภาคเรียน ปีการศึกษา 2563*. หนองคาย : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน*. กรุงเทพมหานคร: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ.2558 (IMD2015)*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา: กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุเมธ งามกนก.(2556). *การบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาบทเรียน (Lesson Study)*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. 24 (3), 37-47.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนงค์นาถ เคนโพธิ์. (2562). *ศึกษาการพัฒนาแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการนิเทศการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อาภรณ์ ภู่วิทยพันธุ์. (2562). *OKRs Coaching แนวทางการโค้ชเพื่อสร้างสรรค์ผลงานอย่างต่อเนื่อง*. กรุงเทพมหานคร: เอช อาร์ เซ็นเตอร์.

- อาทิสฐยา วรณิตย์. (2562). *ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อภาภรณ์ พุทธปวน และคณะ. (2557). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพด้วยวิธีพุทธธรรมในการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์สตรีตำบลต้นธง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อรไท แสงลุน. (2564). *การพัฒนา รูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ*. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อำรุง จันทวานิช. (2541 -2542). *การพัฒนาคุณภาพการศึกษา : แนวทางสู่การปฏิบัติเพื่อการพัฒนาประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 41 วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- Baffour-Awuah, P. (2011). *Supervision of Instruction in Public Primary Schools in Ghana: Teachers' and Head teachers' Perspectives*. Educational Process International Journal, 4(1-2), 56-70.
- Bonwell, C. C. และ Eison, J. A. (1991). *Active Learning: ASHE-ERIC, Washington DC: School of Education and Human Development, George Washington University*.
- Brown, W.B., & Moberg. D. J.(1980). *Organization theory and Management: A macro approach*. New York: John Wiley and Sons.
- Delors, Jacques & others. (1996). *Learning : The Treasure within. Report to UNESCO of The International Commission on Education for the Twenty first Century Vendome: Unesco Publishing*
- Glatthorn. (1984). *Differentiate Supervision*. Washington D.C.: Association for Supervision And Curriculum Development.
- Glickman, Carl. D., Stephen P. Gordon and Jovita M. Ross-Gordon. (1995). *Super Vision and Instruction : A Developmental Approach. 3" ed*. Massachusetts : Allyn and Bacon, Inc.
- Harris, B., & M., M. (1975). *Supervisory Behavior in Education*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.
- Husen, T & Postlethwaite, N. T (1994). *The international encyclopedia of education*. New York: Pergamon press.
- Lewis, C. & Hurd, J. (2011). *Lesson Study step by Step: How Teacher Learning Communities Improve Instruction*. Heinemann: Portsmouth.
- OECD/UNESCO. (2016). *Education in Thailand: An OECD-UNESCO Perspective*. Reviews of National Policies for Education, OECD Publishing, Paris. [Online]. Retrieved June 3, 2020, from <http://dx.doi.org/10.1787/9789264259119-en>.
- Risso, J. F. (2016). *Teacher's and supervisor's perception of current and experiences*. Retrieved January -16, from <http://www.lib.umi.com/dissertations/fulleit/3118327>